

A propòsit d'algunes perífrasis verbals

Carles Riera

Tractem, en aquest article, sobre algunes perífrasis verbals, és a dir, construccions integrades per un verb auxiliar seguit d'una o més formes no personals a fi d'expressar valors aspectuals o modals que no figuren en el paradigma de la conjugació del verb (cf. *Diccionari de la llengua catalana* de l'Institut d'Estudis Catalans, 2^a ed. [DIEC2], s.v. *perífrasi*). Veurem que, en determinats casos, quan en una perífrasi hi ha acumulació d'aquestes formes no personals, concretament d'infinitius, estilísticament són millors altres construccions.

AMB ELS VERBS CALDRE I PODER

Tant el verb *caldre* com el verb *poder* formen sovint perífrasis verbals amb un infinitiu. Així tenim, per un costat, construccions del tipus *Cal anar-hi de pressa* o *No cal córrer tant*, i, per un altre costat, construccions com *Demà podria ser que ploqués* o *Aquesta casa no pot valer tants diners*.

Ara bé, el significat d'aquests dos verbs no és pas el mateix. Així, mentre el verb *caldre* significa 'ser necessari', el verb *poder* seguit d'infinitiu significa, en una de les seves accepcions (la que ara aquí ens interessa), 'ser possible que sigui o s'esdevingui allò que indica aquell infinitiu'. Per tant, com veiem, la perífrasi '*caldre* + infinitiu' expressa la necessitat d'una acció, mentre que la perífrasi '*poder* + infinitiu' expressa la possibilitat d'una acció.

Dit això, ens hem adonat que actualment proliferen en la llengua escrita construccions perifràstiques amb valor impersonal que combinen ambdós verbs, *caldre* (en forma conjugada) i *poder*, seguit aquest d'un altre infinitiu. En són exemples *cal poder-ho fer*, *calia poder-ho explicar*, *caldrà poder accedir al coneixement veritable*, *ha calgut poder-hi parlar*, etc. També existeix, com veurem més avall, la combinació inversa.

Creiem que, en comptes de, per exemple, *cal poder-ho fer*, resulta més eufònic dir *s'ha de poder fer*. Semblantment, en comptes de *calia poder-ho*

explicar sona més bé dir *s'havia de poder explicar*; en comptes de *caldrà poder accedir al coneixement veritable* és millor *s'haurà de poder accedir al coneixement veritable*; d'altra banda, en una construcció com *ha calgut poder-hi parlar* es pot suprimir el verb *poder*, perquè hi és superflu.

Encara que, amb valor impersonal, l'obligació tant es pot expressar amb '*caldre* + infinitiu' com amb '*haver-se de* + infinitiu', la construcció amb *caldre* resulta més dura, ja que fa diguem-ne «xocar» tres formes verbals seguides, mentre que la construcció amb *haver de* posa, entre la primera forma verbal i les següents, la preposició *de*, cosa que la fa diguem-ne més suau; a més, la construcció amb *haver* permet la concordança amb el subjecte completiu, amb què la frase queda més arrodonida, ja que així hi surten reflectides totes les sis persones gramaticals, mentre que amb *caldre*, verb defectiu, només n'hi surt reflectida, de fet, una de sola. Per altra banda, en aquestes perífrasis i en les altres, hem d'evitar que s'hi produeixin redundàncies o repeticions.

Veurem a continuació més exemples de la construcció esmentada (val a dir que solament algun prové d'una ploma de reconegut prestigi), seguits, després d'una fletxa, de la solució que, essent més eufònica o arrodonida, o evitant la redundància o la repetició, proposem.

Exemples

Cal poder escriure ràpidament? Bé. D'esma. No hi estic conforme (J. Coromines, *Epistolari Joan Coromines & Joan Sales*, carta 59, 1959) → **S'ha de poder escriure ràpidament?** ...

A més, com que els afloraments del sòcol paleozoic són separats els uns dels altres, cal poder fer correlacions entre els diferents afloraments a fi de poder fer interpolacions amb un grau suficient de seguretat (*Història natural dels Països Catalans*, enciclopèdia.cat) → *A més, com que els afloraments del sòcol paleozoic són separats els uns dels altres, s'han de*

poder fer correlacions entre els diferents afloraments a fi de **possibilitar** interpolacions amb un grau suficient de seguretat (noteu que, per tal d'evitar la repetició de **poder fer**, hem fet servir el verb **possibilitar**).

Que fos necessari de treballar amb urgència per a la reconstrucció lingüístico-nacional no era prou; **calia poder comptar** amb les persones preparades per a la tasca (Anuari IEC: curs 1993-1994, p. 14) → Que fos necessari de treballar amb urgència per a la reconstrucció lingüístico-nacional no era prou; **s'havia de poder comptar** amb les persones preparades per a la tasca.

Caldrà poder parlar i debatre sobre la matèria en aquestes tres llengües, i **poder llegir i escriure textos** de diversos tipus i fins a la llargària pròpia de treballs acadèmics (El multilingüisme a les universitats en l'espai europeu d'educació superior, IEC, Barcelona 2008, p. 136) → **S'haurà de poder parlar i debatre** sobre la matèria en aquestes tres llengües, i **poder llegir i escriure textos** de diversos tipus i fins a la llargària pròpia de treballs acadèmics.

Si és possible **cal poder reproduir** el fenomen en un laboratori on, hom ho espera, la presa de mesures serà més fàcil → Si és possible **s'ha de reproduir** el fenomen en un laboratori on, hom ho espera, la presa de mesures serà més fàcil (en aquest exemple, com que hi havia una redundància [possible i poder], hem eliminat el verb **poder**).

Jordi Pujol ha explicat més d'una vegada que el problema va venir amb la primera nòmina que **calia poder abonar** als funcionaris puntualment → Jordi Pujol ha explicat més d'una vegada que el problema va venir amb la primera nòmina que **s'havia de poder abonar** als funcionaris puntualment.

En moments especialment agitats des d'un punt de vista polític i fins i tot electoral, vaig pensar que **em calia i em cal poder pensar** sobre Catalunya amb un cert distanciament → En moments especialment agitats des d'un punt de vista polític i fins i tot electoral, vaig pensar que **havia i haig de pensar** sobre Catalunya amb un cert distanciament.

Heus ací exemples amb l'ordre dels verbs invertit: primer el verb **poder** i després el verb **caldre**:

Si la temperatura augmenta **pot caldre utilitzar** un bany de gel → Si la temperatura augmenta **pot ser que calgui utilitzar** un bany de gel (o bé: Si la temperatura augmenta **pot ser necessari utilitzar** un bany de gel).

M'han advertit que, en determinats casos, **pot caldre ampliar** l'extirpació a altres òrgans → M'han advertit que, en determinats casos, **pot ser que calgui ampliar** l'extirpació a altres òrgans (o bé: ... en determinats casos, **pot ser necessari ampliar** l'extirpació a altres òrgans).

Recordeu que Fabra va dir que la seva gramàtica no era definitiva; amb això volia dir que en el futur **podria caldre fer-hi canvis** → ... amb això volia dir que en el futur **potser caldria fer-hi canvis**.

AMB ELS VERBS PODER I VOLER

Semblantment al cas anterior, també el verb **voler** pot formar perífrasis verbals amb un infinitiu. Exemples: **Vol sentir-se acompanyat. No volia escoltar ningú.**

El verb **voler** seguit d'infinitiu significa 'tenir la intenció determinada de fer l'acció indicada per l'infinitiu' (p.e.: **És tard, i me'n vull anar a dormir. Volia alçar-se i no podia**) o 'estar a punt d'esdevenir-se quelcom' (**Vol ploure. Sembla que aquesta borla vol caure**).

Doncs igualment proliferen en la llengua escrita actual construccions perifràstiques que combinen el verb **poder** (en forma conjugada) i l'infinitiu **voler** seguit d'un altre infinitiu. Per exemple, **pot voler fer-ho, podia voler anar-hi**, etc., en comptes de les quals construccions creiem que resulten més eufòniques, respectivament, **pot ser que ho vulgui fer, podia ser que hi volgués anar**, etc., amb la conjunció **que** fent d'element diguem-ne amortidor entre les dues primeres formes verbals. També hi ha casos de redundància, en què la solució és eliminar un infinitiu. A continuació posem exemples d'aquests casos.

Exemples

El tema de l'arquer, plasmat –també amb estètica art-déco– pel valencià Ricard Boix Oviado (1931) i que figurà a l'Exposició Internacional de París del 1937, sempre **pot quedar en una zona conceptual indefinida, que tant es pot voler referir a l'esport com a la mitologia** → ... **que tant pot ser que es vulgui referir a l'esport com a la mitologia**.

El fillol del comandant **podia voler venjar-se o, simplement, investigar i denunciar els fets al coronel Fort o al general Prim** → El fillol del comandant **podia ser que es volgués venjar o, simplement, investigar i denunciar els fets al coronel Fort o al general Prim**.

El PP, ha assenyalat Sánchez, **podrà voler salvar els catalans, però «els catalans no volen ser salvats»**

pel PP → El PP, ha assenyalat Sánchez, **podria ser que volgués** salvar els catalans, però «els catalans no volen ser salvats» pel PP.

La representació de la nansa amb forma de peu podria voler recordar la cama de Zeus, ja que va ser en la seva cuixa on va amagar-se Dionís un cop va morir la seva mare Sèmele segons el relat de la tragèdia d'Eurípides → La representació de la nansa amb forma de peu **podria ser que volgués** recordar la cama de Zeus ...

No us comprometeu amb expressions de simpatia que més tard podríeu voler retirar → No us comprometeu amb expressions de simpatia que més tard **podria ser que volguéssiu retirar**.

Ens hem de demanar si Rusiñol ens ha pogut voler presentar una vida i un espai més monolingües → Ens hem de demanar si Rusiñol **ens ha volgut** presentar una vida i un espai més monolingües (en aquest cas hem suprimit el verb *poder* perquè hi és superflu).

Home tossut però gens violent, no li coneixem gran enemic que hagi pogut voler la seva mort → Home tossut però gens violent, no li coneixem gran enemic que **hagi volgut la seva mort** (també en aquest cas hem suprimit el verb *poder* perquè hi és superflu).

Vegem ara exemples en què l'ordre dels verbs de la perífrasi és primer *voler* i després *poder* però en què, de fet, aquest segon verb és redundant i, per tant, val més ometre'l:

El Comitè de les Regions vol poder negociar les lleis europees → El Comitè de les Regions **vol negociar** les lleis europees.

Plebeus que havien fet diners i volien poder accedir a càrrecs públics en igualtat de condicions que els patricis → Plebeus que havien fet diners i **volien accedir** a càrrecs públics en igualtat de condicions que els patricis.

Jo no vull poder dir als meus fills que tinc un premi Enderrock → Jo no **vull dir** als meus fills que tinc un premi Enderrock.

En canvi, no veiem redundància en l'exemple següent:

Jo havia estudiat perquè **volia poder dir** alguna cosa de cada tema, però el Dr. Palau em va preguntar quin concepte tenia de la immunitat.

ALTRES CASOS

Vegem ara tres casos d'altres perífrasis que es presten a comentari.

1) Un cas és aquell en què hi ha dos infinitius que formen una unitat semàntica, especialment amb el verb *fer* (+ infinitiu), com ara perífrasis amb els conjunts *fer entrar*, *fer veure*, etc. Vegem aquests exemples del DIEC2:

voler fer entrar el clau per la cabota ('entossudir-se en un procediment ineficaç, contraproductiu') (s.v. *clau*);

voler fer veure la lluna al mig del dia o *voler fer veure la lluna en un cove* ('voler fer veure una cosa increïble') (s.v. *lluna*).

Així són ben corrents, i eufòniques, construccions com les que veiem en aquests exemples:

«Voler fer creure (el que no és). Sempre han aparengat que tenien molts diners» (DIEC2, s.v. *aparençar*). «Basilides. Teòleg gnòstic, el primer de qui hom té notícies certes. Volia fer remuntar les seves doctrines fins als apòstols Pere i Maties» (*Gran enciclopèdia catalana*, s.v. *Basilides*).

2) Un altre cas és el de les construccions amb el verb *deure*, el qual també pot formar perífrasis verbals amb un infinitiu. Exemples: *Deu tenir pressa*, *Deveu estar cansats*. El verb *deure* seguit d'infinitiu significa 'ser d'inferir l'ocurrència de quelcom' (p.e.: *Deu haver plogut, perquè tot és mullat. Encara no són ací: deuran arribar amb el tren de les deu*). Doncs bé, trobem casos de dos infinitius precedits del verb *deure* en forma personal. Exemples:

Les restes de murs són dins un bosc d'alzines; abans, des d'aquest castell es devia poder albirar tota la plana de conreus lleugerament inclinada que s'estén pel contraforts del Montseny (*Biosfera*, enciclopèdia.cat, s.v. *Torre d'en Pega*).

Es deuran poder desconfinar primer els alumnes de zones on hi ha hagut menys contagis i on es pugui mantenir la distància social.

No sé si és la crisi dels quaranta, tot i que ja en tinc quaranta-dos, però, en fi, **¿es deu poder tenir** la crisi dels quaranta quan et dona la gana, oi?

Què **ens deuen voler dir**?

Si es pot anar despullat pels carrers de Barcelona, també s'hi deu poder anar a totes les seves platges, o no?

Alguna vegada, quan el nen està molt afamat (a mitja nit, per exemple) va més ràpid a mamar (tarda uns 25-30 minuts), o sigui que bé deu poder anar més ràpid la resta del dia.

A diferència d'aquí, la policia no deu tenir la llista diària dels hostes i no deu poder mirar si se'ls allotja cap delinqüent esgarriat.

En algun cas, però, el verb *poder* hi és redundant.

Exemple:

Si l'argument de Mariano Rajoy contra l'independentisme català és que els estats petits no gaudeixen de gaire influència a Europa, llavors, jo no acabo d'entendre quina raó deu poder tenir per a creure's que Espanya és un estat gran i influent dins la Unió Europea → ... llavors, jo no acabo d'entendre

*quina raó **deu tenir** (o **pot tenir**) per a creure's que Espanya és un estat gran i influent dins la Unió Europea.*

3) Finalment, vegem el cas en què a la perífrasi amb el verb *deure* s'hi afegeix el verb *soler*, que expressa la idea de costum, implicada en la de probabilitat. Així, hem de considerar que hi ha redundància i, per tant, s'hi ha de suprimir el primer infinitiu:

*És com una masia i està en un carreró paral·lel al principal: ens vam fixar que tots els cotxes que hi havia aparcats eren d'andorrans; així que és un lloc on deuen soler anar, perquè, de turistes, res de res → ... així que és un lloc on **deuen anar**, perquè, de turistes, res de res.*

CONCLUSIÓ

Determinades perífrasis verbals, concretament aquelles en què concorren els verbs *caldre*, *poder*, *voler* i *deure*, poden resultar dures o redundants; llavors el bon estil aconsella d'esmenar-les. ■

Llibreria general en català: llibres infantils i juvenils, jocs, material d'ensenyament i aprenentatge del català, ficció i no ficció per a adults, poesia, teatre...

Carrer d'en Rubí, 5. PALMA
www.quartcreixent.cat
quart_creixent@quartcreixent.cat
 971 713821

Des de 1982, sempre al servei de la cultura catalana